



# Coimisiún na Scrúduithe Stáit

## SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2015

# EALAÍN

## Stair agus Léirthuisicint na hEalaíne

### Ardleibhéal

Tá 150 marc ag gabháil leis an bpáipéar seo, i.e. 37.5% de na marcanna iomlána ar an Ealaín

**Déardaoin, 11 Meitheamh      Tráthnóna, 2:00 – 4:30**

### Treoracha

Freagair **trí** cheist mar seo a leanas: ceist amháin as Roinn I (An Ealaín in Éirinn), ceist amháin as Roinn II (Ealaín na hEorpa 1000 AD - An Lá Inniu), agus ceist amháin as Roinn III (Léirthuisicint na hEalaíne).

Tá na ceisteanna uile ar cómharc (50).

Ba chóir sceitsí agus léaráidí a úsáid chun do chuid pointí a léiriú.

Déan tagairt, de réir mar a chuirtear sin in iúl, do na *léaráidí atá ar an mbileog a ghabhann leis an bpáipéar seo.*

## Roinn I – An Ealaín in Éirinn

1. Is sampla é “**Coróin Petrie**” *atá léirithe ar an mbileog leis seo* d’athrú suaithinseach stíle a tharla san Iarannaois.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt d’fheidhm, d’fhoirm, agus do stíl Choróin Petrie, agus do na bunábhair agus teicníochtaí a úsáideadh chun í a tháirgeadh agus a mhaisiú.  
**agus**  
Ainmnigh sampla **amháin** de shnoíodóireacht mhaisithe chloiche ón ré seo agus déan cur síos air.  
*Léirigh do fhreagra.*
2. Tá oidhreacht de sheoda luachmhara againn de thoradh na scileanna a bhí ag ceardaithe miotail na Luath-Mheánaoise.  
Déan an abairt sin a phlé agus tú ag tagairt don déantúsán *atá léirithe ar an mbileog leis seo*. Ainmnigh agus déan cur síos ar déantúsán i do fhreagra agus déan tagairt dá fheidhm agus dá fhoirm, agus do na bunábhair agus na teicníochtaí a úsáideadh chun é a tháirgeadh agus a mhaisiú.  
**agus**  
Ainmnigh déantúsán **amháin** eile ón Luath-Mheánaois ar baineadh úsáid as teicníochtaí den saghas céanna chun é a dhéanamh.  
*Léirigh do fhreagra.*
3. Rinneadh dearadh simplí na n-eaglaisí cloiche in Éirinn sa ré Luath-Chríostaí a fhorbairt faoin iliomad tionchar eachtrannach go bhfuarthas an stíl Rómhánúil Éireannach a bhí níos casta.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag déanamh comparáide idir struchtúr agus dearadh eaglais ainmnithe Luath-Chríostaí Éireannach **amháin** agus eaglais ainmnithe Rómhánúil Éireannach **amháin**.  
**agus**  
Ainmnigh láthair mainistreach in Éirinn a rinne tú staidéar air agus déan cur síos ar na gnéithe suntasacha di.  
*Léirigh do fhreagra.*
4. James Gandon (1743-1823) a dhear an foirgneamh *atá léirithe ar an mbileog leis seo*. Freagair (a), (b), agus (c).
  - (a) Ainmnigh an foirgneamh. Déan cur síos agus plé ar an dóigh a bhfuil gnéithe an fhoirgnimh seo ina samplaí tipiciúla den ailtireacht Sheoirseach.
  - (b) Déan cur síos agus plé ar conas a úsáideadh an dealbhóireacht chun an foirgneamh seo a mhaisiú.
  - (c) Ainmnigh foirgneamh poiblí **amháin** eile a dhear an t-ailtire seo agus déan cur síos air.  
*Léirigh do fhreagra.*

5. Cuireadh síos ar Harry Clarke (1889-1931) mar ealaíontóir tábhachtach Siombalach de chuid na hÉireann.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt do “**Fuinneog Naomh Úna**” *atá léirithe ar an mbileog leis seo*. Bíodh tagairt agat i do fhreagra don ábhar, don chomhdhéanamh, don stíl, do na tionchair, do na bunábhair agus do na teicníochtaí.  
**agus**  
Ainmnigh saothar **amháin** eile leis an ealaíontóir seo agus déan cur síos air.  
*Léirigh do fhreagra.*
6. Cruthaíonn Rowan Gillespie (r.1953) dealbha a bhfuil sé mar fheidhm acu freagairt mhothúcháinach a spreagadh sa bhreathnóir.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt do “**Gorta**” *atá léirithe ar an mbileog leis seo*. Bíodh tagairt i do fhreagra agat don ábhar, don chomhdhéanamh, don fhoirm, don stíl, do na bunábhair, do na teicníochtaí, agus don suíomh.  
**agus**  
Ainmnigh dealbh fhíorach **amháin** eile le Gillespie agus déan cur síos uirthi.  
*Léirigh do fhreagra.*
7. Roghnaigh duine **amháin** díobh seo a leanas:
- John Hogan (1800-1858)
  - William John Leech (1881-1968)
  - Mary Swanzy (1882-1978)
  - Oisín Kelly (1915-1981)
  - Alice Maher (r.1956)
  - Michael Quane (r.1962)
  - Caroline McCarthy (r.1971).
- Déan cur síos agus plé ar shaothar an ealaíontóra atá roghnaithe agat. Déan tagairt mhionsonraithe do **dhá** shaothar ainmnithe leis. Bíodh tagairt i do fhreagra agat don ábhar, don stíl, do na meáin/bunábhair, do na teicníochtaí, agus do na tionchair.  
*Léirigh do fhreagra.*

## Roinn II – Ealaín na hEorpa (1000 AD – An Lá inniu)

8. Bhain cruthaitheoirí na n-eaglaisí agus na n-ardeaglaisí Gotacha úsáid as an ailtireacht, an dealbhóireacht agus as gloine dhaite chun smaointe faoi chumhacht na heaglaise a chur in iúl chomh maith le scéal na Críostaíochta.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt d’eaglais nó d’ardeaglais Ghotach ainmnithe.  
**agus**  
Déan cur síos agus plé achomair ar láimhseáil na fíorach daonna i ndealbh Ghotach ainmnithe.  
*Léirigh do fhreagra.*
9. Léiríonn “**Geataí na bhFlaitheas**” i bhFlórans *atá léirithe ar an mbileog leis seo* ard-scil Lorenzo Ghiberti (c.1378-1455) mar dhealbhóir.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt do phainéal ainmnithe **amháin** ar na doirse.  
Bíodh tagairt i do fhreagra agat don ábhar, don chomhdhéanamh, don pheirspictíocht, agus do láimhseáil na fíorach daonna.  
**agus**  
Déan cur síos agus plé achomair ar dhealbhóir ainmnithe **amháin** eile ó ré an Renaissance Luath.  
*Léirigh do fhreagra.*
10. Is de thoradh an staidéir a rinne Leonardo da Vinci (1452-1519) ar an eolaíocht agus ar an dúlra, agus de thoradh an tabhairt faoi deara a bhí ann mar dhuine, a rinne sé cuid de na saothair is mó ó ré an Renaissance a dhéanamh.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt don phictiúr *atá léirithe ar an mbileog leis seo*. Bíodh tagairt i do fhreagra agat d’ainm an tsaothair, don ábhar, don chomhdhéanamh, don teicníocht, agus don ré inar táirgeadh é.  
**agus**  
Déan cur síos agus plé achomair ar shaothar ainmnithe **amháin** eile leis an ealaíontóir seo.  
*Léirigh do fhreagra.*
11. Bhí J. M. W. Turner (1775-1851) an-tógtha le cumhacht an dúlra mar a léirítear sa phictiúr “**Stoirm Sneachta: Hannibal agus a Arm ag Trasnú na nAlp**” *atá léirithe ar an mbileog leis seo*.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt i do fhreagra agat don ábhar, don chomhdhéanamh, don stíl, don teicníocht, agus don ré inar táirgeadh an saothar seo.  
**agus**  
Déan cur síos agus plé achomair ar shaothar ainmnithe **amháin** eile leis an ealaíontóir seo.  
*Léirigh do fhreagra.*

12. Tá an staidéar a rinne Georges Seurat (1859-1891) ar theoiricí eolaíochta faoi dhathanna le haithint ina stíl shuntasach péintéireachta.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt do “**Tráthnóna Domhnaigh ar Oileán la Grande Jatte**” *atá léirithe ar an mbileog leis seo*. Bíodh tagairt i do fhreagra agat don ábhar, don chomhdhéanamh, don stíl, don teicníocht, agus do na tionchair.  
**agus**  
Déan cur síos agus plé achomair ar shaothar ainmnithe **amháin** eile leis an ealaíontóir seo.  
*Léirigh do fhreagra.*
13. Léiríonn “**Les Demoiselles d’Avignon**” *atá léirithe ar an mbileog leis seo* cuid de na nuálacha a thionscain Pablo Picasso (1881-1973) sa phéintéireacht.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt i do fhreagra don ábhar, don chomhdhéanamh, don stíl, do na teicníochtaí, agus don ré inar táirgeadh an saothar.  
**agus**  
Déan cur síos agus plé achomair ar shaothar ainmnithe **amháin** eile leis an ealaíontóir seo.  
*Léirigh do fhreagra.*
14. Freagair (a), (b), agus (c).  
(a) Roghnaigh agus ainmnigh ceann **amháin** díobh seo a leanas:
  - pictiúr le Hans Óg Holbein (c.1497-1543)
  - dealbh le Gian Lorenzo Bernini (1598-1680)
  - pictiúr le Francisco de Goya (1746-1828)
  - dealbh le Auguste Rodin (1840-1917)
  - pictiúr le Gustav Klimt (1862-1918).(b) Déan plé mionsonraithe ar an saothar a roghnaigh tú. Bíodh tagairt i do fhreagra agat don ealaíontóir, don ábhar, don stíl, don chomhdhéanamh, do na bunábhair, don teicníocht, agus don ré inar táirgeadh an saothar.  
(c) Ainmnigh saothar **amháin** eile leis an ealaíontóir a roghnaigh tú, agus déan cur síos agus plé achomair air.  
*Léirigh do fhreagra.*
15. Freagair (a), (b), agus (c).  
(a) Déan plé ar fhorbairt ceann **amháin** de na stíleanna ealaíne nó de na gluaiseachtaí ealaíne seo a leanas:
  - Rocócó
  - Nuachlasaiceachas
  - Réalachas
  - Fóbhachas.(b) Déan cur síos ar na príomhthréithe den stíl nó den ghluaiseacht atá roghnaithe agat.  
(c) Déan cur síos agus plé ar shaothar ainmnithe **amháin** le healaíontóir ainmnithe a bhfuil a s(h)aothar ina shampla tipiciúil den stíl nó den ghluaiseacht seo.  
*Léirigh do fhreagra.*

## Roinn III – Léirthuisctint na hEalaíne

16. Ba chóir go mbeadh dearthóir físchluiche in ann coincheap a fhorbairt chomh maith le hábhar físe.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt d'fhíschluiche ainmnithe. Bíodh tagairt agat don choincheap, do ghnéithe físe na gcarachtar, don timpeallacht/dearadh seit, agus don ghníomhaíocht sa chluiche a roghnaigh tú.  
**agus**  
Tabhair breac-chuntas ar na smaointe atá agat faoi choinne físchluiche bunaithe ar théama Ealaíne. Bíodh tagairt i do fhreagra agat don choincheap agus d'ábhar físe an chluiche.  
*Léirigh do fhreagra.*
17. Is deiseanna léirthuisceana, oideachais, agus aoibhnis iad taispeántais ealaíne i ndánlanna áitiúla.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt do thaispeántas i ndánlann áitiúil ainmnithe ar thug tú cuairt uirthi. Déan cur síos i do fhreagra ar an dóigh ar chuir an coimeádaí an taispeántas i láthair agus déan tagairt do **dhá** shaothar faoi leith a bhí suimiúil, dar leat.  
**agus**  
Déan cur síos agus plé ar na buntáistí agus ar na míbhuntáistí a bhaineann le féachaint ar phictiúir agus ar dhealbha iontu féin in ionad féachaint orthu ar líne.  
*Léirigh do fhreagra.*
18. Is deis don phobal iad an dealbhóireacht a dhéantar le haghaidh suíomhanna ar leith ar chóras bóithre na hÉireann chun saothair dhea-dhéanta chomhaimseartha a fheiceáil.  
Déan an ráiteas seo a phlé agus tú ag tagairt do na híomhánna **atá léirithe ar an mbileog leis seo**. Bíodh tagairt i do fhreagra agat don scála, do na bunábhair agus don teicníocht, don dath/do na dathanna/don bhailchríoch, don chomhthéacs agus don tionchar ar chuma na timpeallachta.  
**agus**  
Déan cur síos achomair ar na smaointe atá agat faoi choinne deilbhe a chuirfeadh barr feabhais ar spás lasmuigh de do scoil. Tabhair fáthanna le do chinntí dearaidh.  
*Léirigh do fhreagra.*
19. Is féidir le múrmhaisiú lasmuigh spásanna poiblí a ndearnadh faillí iontu a athbheochan.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt don íomhá **atá léirithe ar an mbileog leis seo**. Cuir in iúl cé acu atá an múrmhaisiú éifeachtach nó nach bhfuil, dar leat, agus déan tagairt i do fhreagra do na híomhánna, don leagan amach, don dath/do na dathanna, agus do thionchar an tsaothair.  
**agus**  
Tabhair breac-chuntas achomair ar na smaointe atá agat faoi choinne múrmhaisithe do spás poiblí i do cheantar a ndearnadh faillí ann. Tabhair fáthanna le do chinntí dearaidh.  
*Léirigh do fhreagra.*
20. Is cuid riachtanach den mhargaíocht é an pacáistiú. Is féidir leis tomhaltóirí a tharraingt agus a mhealladh chun táirge a cheannach.  
Déan an ráiteas sin a phlé agus tú ag tagairt don íomhá **atá léirithe ar an mbileog leis seo**. Déan tagairt i do fhreagra do choincheapa dearaidh agus d'úsáid ghnéithe na healaíne.  
**agus**  
Tabhair breac-chuntas ar na smaointe atá agat faoi choinne dearadh pacáistithe le haghaidh siopa a dhíolann bia sláinte. Tabhair fáthanna le do chinntí dearaidh.  
*Léirigh do fhreagra.*

# Leathanach Bán

# Leathanach Bán